

A téglák sűrűn előfordultak közvetlenül az erdőszélen is, ezért bizonyosra vehető, hogy az épületmaradványok az erdő alatt is megvannak. A tapasztaltak alapján a római lelőhely KÉK felé jelentősen nagyobb területre terjed ki, mint korábban gondoltuk. Bejártam a dombvonulat erdővel fedett részét is. Az erdőterületen – elsősorban a domb D-i részén – a felszínen elszórtan nagyobb termésköveket figyeltem meg, feltételezhető, hogy ezen a részen is épületmaradványokat rejt a föld. A lelőhely jelenleg ismert szélétől D-re, mintegy 100 m-re római kerámiatöredék került elő, eszerint a lelőhely D-i irányban is nagyobb területre terjed ki, mint eddig gondoltuk.

Győrszentiván, Első-osztály V. (KÖH 77421): A tervezett Ipari Park ÉK-i részén, egy nagyobb homokvonulat ÉNy-i lejtőjén, a vasút közelében szórványosan Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttem. A területen előkerült egy örlőkötőredek is. A lelőhely lehatárolását nehezítette az itt már erősen sűrűsödő gabonavetés.

Győrszentiván, Első-osztály VI. (KÖH 77423): Az *Első-osztály V.* lelőhelytől Ny-ra egy háromszög alakú mélyedés túloldalán egy ÉNy-DK-i irányban elnyújtott keskeny dombhát emelkedik. A domb felszínén közepes intenzitással jelentkezik Árpád-kori kerámiatöredékek.

Győrszentiván, Első-osztály VII-VIII. (KÖH 77425, 77427): Az *Első-osztály VI.* lelőhelytől Ny-ra két kisebb dombocskára emelkedik. Mindkét homokdomb felszínén Árpád-kori edénytöredékek jelentkezik, nem nagy mennyiségben. A vasúttól távolabb fekvő dombháton (*Első-osztály VII.*) előkerült két római-gyanús töredék is.

Győrszentiván, Első-osztály IX. (KÖH 77429): Az *Első-osztály VII.* lelőhelytől D-re a vizsgált terület D-i szélén kisebb (kb. 80–100 m átmérőjű) foltban újfent jelentkezett Árpád-kori leletanyag.

Győrszentiván, Ipari parkkal szemben (KÖH 38659): A győrszentiváni úttól É-ra, a Dózsa-majort Ny-ról és É-ről övező területen egy félhold alakban elnyúló dombvonulat figyelhető meg. A dombvonulat középső része már ismert lelőhely: légi felvétel tanúsága szerint római katonai tábor maradványai vannak a területen. A korábban itt végzett terepbejárás alkalmával a katonai tábor sáncának és árkanak nyomvonalát nem lehetett megállapítani, de a felszínen talált római kerámiatöredékek 2–3. századi településre utalnak. Bejárásom során a megadott területen viszonylag nagy számban találtam termésköveket és néhány téglatöredéket. Emellett kerámiatöredékek is kerültek elő: sűrű tálak töredékei, hombártöredék, terra sigillata. A kerámia- és kötőredek a korábban lehatárolt lelőhelynél K-Ny-i irányban kissé nagyobb területen jelentkezik.

Győrszentiván, Révhegyi-tag (KÖH 21491): A lelőhely Győrszentiván K-i szélén, L alakban húzódó homokvonulaton található. A domb felszínén 1948-ban Mithay Sándor és Szőke Béla őskori, római és középkori cserépeket talált. Bejárásom során a (feltárászárt talajú) lelőhely K-i, lapályos részén régészeti lelet nem került elő. Az országúttal párhuzamosan futó dombvonulaton közepes intenzitással jelentkezik késő bronzkori

cseréptöredékek, egészen az iparvasút széléig. Észak felé haladva a leletek száma megritkult. A lelőhely É-i, kiemelkedő részén néhány őskori apró töredék mellett nem nagy számban római kori és Árpád-kori kerámiát gyűjtöttem.

Győrszentiván, Úszató-rét II. (KÖH 73109): Az Andrásvártól Ny-ra ÉK-DNy-i irányban elnyújtott homokdomb emelkedik ki a vízenyős környezetből. A domb felszínén szórványosan őskori cseréptöredékeket gyűjtöttem. Az egyik mészbetétes díszű edénydarab alapján középső bronzkori telep maradványát rejt a föld.

Győrszentiván, Váci Mihály utca – vasút között (KÖH 77277): A Győrszentivánról a Váci Mihály utca folytatásában Győr felé tartó közút és a vasútvonal között K-Ny-i irányban elnyúló, markáns homokvonulat található, melynek a D-i szélét a vasútvonal képezi. A dombvonulat felszínén változó intenzitással őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A leletanyag legnagyobb sűrűséggel a dombhát középső, kiemelkedő részén, közvetlenül a vasút mellett jelentkezett: nagy számban találtam itt késő bronzkori, kora vaskori és kelta cseréptöredékeket, köztük féltényérnyi nagyságú edénydarabokat is. Emellett számos kötőredek, állatcsonttöredék, kiégett tapasztásdarab hevert a felszínen. Találtam nagyobb szabályos alakú és helyenként kopásnyomokat mutató kavicsokat is, melyek nagy valószínűséggel a lelőhelyhez tartoztak. A szántás erősen károsítja a régészeti jelenségeket. A lelőhely intenzív része az itt lévő felhagyott homokbánya széléig tart. A bányán túl is jelentkeztek leletek, egészen a domb K-i széléig. A korábban itt folyt homokkitermelés során a lelőhely egy része megsemmisült. A lelőhely Ny-i és É-i részén, az iparvasút két oldalán szórványosan jelentkeztek őskori cseréptöredékek, É-on egészen a győrszentiváni út széléig.

Hecsepuszta III. (KÖH 72927): A lelőhely Hecsepusztától ÉK-re földutak csomópontjában egy kisebb kiemelkedésen található. A lelőhely központi részén kisebb érmeder húzódik keresztül. Losonczy Máté 2010. március 22-én végzett helyszíni szemléje során őskori edénytöredékek mellett egy emberi lábszárcsontot is talált. Terepbejárásom során számos atipikus őskori kerámiatöredék mellett római kori edénytöredékeket, néhány emberi csont töredékét és számos állatcsontdarabot találtam (a csontok jól körülhatárolható helyről kerültek elő). Az intenzív leletelőfordulástól É-ra, egy kisebb erdőfolton túl szórványosan újabb római és őskori cserépek kerültek elő.

TAKÁCS KÁROLY

184. Győr, Ipari park
(KÖH 72927, 72929)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Kú

2010. szeptember–novemberben az Ipari Park K-i területén bővítés kapcsán régészeti megfigyelést végeztünk az 5475/65–66 hrsz.-ú ingatlanokon. A terület D-i részén

szórványosan egy római kori terra sigillatát és néhány kora újkori apró kerámiadarabot találtunk, azonban hozzájuk tartozó régészeti jelenséget nem. Elképzelhető, hogy a területtől D-re azonosított Hecse-puszta III-IV. lelőhelyekkel függnek össze.

A terület középső részén, ahol a terepi adottságok kisebb dombokat mutattak, nagyobb földmunkákat végeztek, ezen a területen nem találtunk semmilyen régészeti leletet, sem jelenséget.

Munkatársak: Molnár Attila, Czigány Dávid és Semperger Zoltán.

BÍRÓ SZILVIA

185. Győr-Ménfőcsanak, Széles-földek (KÖH 34305)

(Győr-Moson-Sopron megye)

U, R, B, Szk, LT, Ró, A, H, Á, Kk

A hazai és a nemzetközi régészettudományban jól ismert lelőhely közvetlen szomszédságában a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, ill. jogutódja a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai 2010. március 29. és november 19. között végezték el a régészeti feltárás első ütemét.

A beruházásra kiválasztott terület a Bakonyhoz csatlakozó Sukorói-dombság és a Kisalföld találkozási zónájában, a Duna közelében, a Rába és a Marcal összefolyásától K-re, a Bécs–Budapest M1 autópályától D-re található. 2004–2005-ben a győri Xantus János Múzeum munkatársai megelőző feltárást folytattak 17 felületen, 29 352 m²-en Egry Ildikó vezetésével. A régészeti jelenségek felét azonban nem bontották ki, a teljes dokumentáció nem lelhető fel egyetlen intézményben sem és a felületek visszatemetése sem történt meg.

2010-ben 140 671 m² felületet kutattunk, melyen 5421 jelenséget tártunk fel. A kutatásra kijelölt terület egészen a régészeti földmunkák előtt és humuszolás közben 20–35 cm mélyen Sándor Lajos végzett fémkereső műszeres kutatást. Ennek köszönhetően közel 2000 db fémtárgy (vas, bronz, réz, ólom, ezüst, arany) GPS koordinátáit rögzítettük. Említésre érdemesek: ismeretlen korú bronzedény, bronzkori tűk (kora bronzkori Schleifennadel, késő bronzkori mákfejű), tolnanémedi típusú szív alakú lemezcsüngő, urnamezős és szkíta kori bronz nyílhegyek, kelta és római kori bronz-, ezüst- és vasfibulák, kelta, római és középkori pénzérmék, római kori gemmás gyűrűk, vas pikkelypáncél és bronzedények (serpenyő és szűrő), avar kori bronz fülbevaló és propellerveret, honfoglalás kori ezüstveret és középkori vaseszközök. További 270 db fémtárgyat jelenségből bontottunk ki. Különleges leletcsoportot képvisel a nagyszámú grafitrög, amelyek egy része a kelta időszakhoz kapcsolható. Származási helyük tisztázása későbbi vizsgálatok tárgya lesz. A feltárás közben rendszeres talajminta-vételezést is végeztünk környezetrégészeti, lakóépítmények térhasználati, valamint őrlőkövek fitolitvizsgálata számára.

A területen található, a legújabb korban szabályozott vízfolyás nagyjából követi a korábbi évezredekben is élő természetes vizes zónát. Ebbe csatlakoznak ugyanis bele mind a kelta, mind a római kori vízvezető árkok, amelyek egyúttal a korabeli „telekosztásra”, területhasználatra is utalnak. A vizes zónához kapcsolódó magasabb térszíneken – kisebb-nagyobb kiterjedésű dombokon – található a települési egységek és temetők.

Összesen 145 építmény, több száz a gödrök és árkok száma. Az építmények megoszlása a következő: 9 még ismeretlen korú, földbe mélyített és oszlopszerkezetes felszíni, 6 pontosabban még nem datálható őskori földbe mélyített és oszlopszerkezetes, 2 a Balaton-Lasinja kultúra alapárkos háza, 2 földbe mélyített bronzkori, 1 földbe mélyített urnamezős kori, 10 földbe mélyített és oszlopszerkezetes kora vaskori, 26 földbe mélyített és oszlopszerkezetes kelta (az egyikből ezüstpénz, egy másikban épített tűzhely), 81 földbe mélyített és oszlopszerkezetes római kori, 3 földbe mélyített kelta és/vagy római kori, valamint 1 földbe mélyített avar kori. Ezek közül mindenképpen ki kell emelni a Hallstatt-kori szövőházakat és egy vaskori épületet, amelynek tűzhelyét félkész szövőszéknehezékekből építették. Főleg gödrökből kerültek elő a kisapostagi kultúra, a tokodi csoport, a dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája, a halomsíros és az urnamezős kultúra emlékei. Valószínűleg az előbb említett és még tisztázatlan korú építmények egy része is ide lesz sorolható a feldolgozás végén. Figyelemre méltó egy római kori gödör, melyből anatómiai rendben fekvő ló csontvázát bontottuk ki. Néhány kemence, köztük kelta vagy római kori olvasztó(?), Árpád-kori kemencebokor, füstölőgödrök, valamint különböző korú kutak teszik változatosabbá a települési jelenségek palettáját. A rendkívül csapadékos időjárás és az eleve magas talajvízszint miatt a kutak egy részét nem tudtuk teljes mélységig feltárni.

Az árkokba, gödrökbe mellékletek nélkül szórtak, temettek be ép emberi vázakat vagy vázrészeket. Ezek közül érdemes kiemelni azt az esetet, amikor az árok aljánál alig mélyebben kialakított sírgödörbe két gyermek/újszülött vázát fektették. Az egyiket egy római kori imbrexszel fedték le. Ugyanakkor több korszak temetkezési maradványait is dokumentáltuk. A vízfolyástól É-ra található 10 zsugorított pózban eltemetett a bronzkor valamelyik, vagy több – fent említett – kultúrájához köthető. De ennek pontosítása a rendkívül rossz állagú és kevés edénytöredék miatt talán csak a restaurálást követően lesz eldönthető. A vízfolyástól D-re kb. 200 m-re további – részben in situ kiemelt – 12 urnasírt tártunk fel. Pontosabb keltezésük szintén a restaurálást követően adható majd meg. Három római kori temetkezést ugyancsak a vízfolyástól D-re, de ahhoz közelebb dokumentáltunk. Az egyik kiemelkedő melléklete egy gagát karperec volt, csont és bronz hajtűk és edények mellett.

Munkánk közben négy alkalommal készítettünk légi felvételeket.